

**HELSINGFORS SVENSKA
MARTHAFÖRENING**

ÅRSBERÄTTELSE

FÖR ÅR 1942

Helsingfors svenska Marthaförenings årsberättelse för år 1942.

Under det gångna året, krigsåret 1942, har föreningsverksamheten fördjupats och anpassats efter tidens krav. Oron för fosterlandets välfärd i hårda tider har fört oss samman i hängiven strävan att hålla ut, tills bättre tider randas. I detta tecken har arbetet under det gångna året förts fram inom Helsingfors svenska Marthaförening. Aktivt har föreningen tagit del i den hjälpverksamhet, som velat bistå dem, vilka hårdast drabbats av kriget och därmed sammanhängande förhållanden. Med beaktande av rådande varuknapphet och materialbrist har föreningen utövat en omfattande undervisnings- och rådgivningsverksamhet.

Sammanhållningen inom vår förening har större betydelse nu än under fredstid. Vi behöva varandra — den som vandrar ensam, sviktar ofta under bördan, men stöda vi varandra, bli vi starka. Återväxten i Marthaleden förefaller lovande. Förutom att nya och unga medlemmar anslutit sig ha två av kretsarna *Glimten* och *Veckofröjden* »Små-marthor», som arbeta under egen styrelse.

Medlemsantalet.

Helsingfors svenska Marthaförening räknar nu 2.233 medlemmar, av vilka 1.972 äro inskrivna som kretsmedlemmar och 298 äro understödande medlemmar.

Verksamheten inom kretsarna.

Under år 1942 ha 245 veckomöten och 26 större samkväm ägt rum inom föreningens 12 kretsar, av vilka 5 sammankommit i Hemvrån. Flera av de kretsar, som ha sina möten förlagda

till olika delar av staden, ha fått disponera salar i skollokaler. Bikupan och Glimten i Bangatans folkskola, Hemgården i Nya svenska Folkskolan i Vallgård. Kottby-Martha i finska folkskolan, Väinämöinengatan 8. Ringblomman i folkskolan vid Snellmansgatan, Munksnäs Marthakrets i folkskolan vid Bredviksvägen, Åttan i Maskinmästarföreningens lokal vid Katrinegatan och senare, efter det denna skadats vid bombardemang, i folkskolan vid Snellmansgatan. De kretsar, som haft sina möten på annat håll, ha dock sammankommit en gång i månaden i Hemvrån. I kretsarna finnas medlemmar, vilka äro bosatta så långt borta som i Esbo Morby, Äggelby, Boxbacka, Marudd, Brändö, Blåbärslandet och Fastböle. Också i Borgå, Mariehamn, uppe i Östermyra ja, t. o. m. i Sigtuna finnas marthor, som fortfarande räkna sig som medlemmar, betala sin avgift och vilja kvarstå i sin krets.

Verksamheten under det gångna året har för kretsarna gestaltat sig något annorlunda än under tidigare år. Antalet krets-möten är lägre och färre medlemmar ha i medeltal besökt mötena. Till följd av mörkläggnings på gatorna och hotet från luften ha äldre medlemmar och de, som äro bosatta i förstäderna, haft svårt att treva sig fram. Men de som trots mörker och alarmhot infunnit sig, ha slutit sig desto mera tillsammans och en stark samhörighetskänsla har försports. Hjälpverksamheten i kretsarna har varit stor. Trots reglementering, varuknapphet och krävande arbete i hemmen ha medlemmarna intresserat tagit del i Nationalinsamlingen, i arbetet till förmån för krigshärjad svenskbygd, i försäljning av jul-tjugufemman, i insamlingen av material till och förfärdigande av babykläder. Såsom tidigare har hjälpverksamheten även detta år gällt männen vid fronten, invaliderna, reservistfamiljer, evakuerade och stupades familjer, men också i några fall medlemmar inom kretsarna. Många nära anhöriga till marthor ha stupat och deltagandet i den sorg, som drabbat många hem, har gjort, att mötesprogrammen blivit långt mera allvarsbetonade än före kriget. Till följd härav har det främst varit de yngsta och »småmarthorna» inom kretsarna som fört fram glada, omväxlande programnummer. För övrigt har kretsverksamheten varit ägnad att samla medlemmarna kring hemmens ideella och ekonomiska intressen under bistra tider.

Sammanlagt ha 154 föredrag och diskussionsreferat hållits. Mötesprogrammen ha upptagit högläsning, recitation, musik, allsång, praktiska demonstrationer, teaterpjäser, stämningsfulla tablåer, charader m. m.

Föredrag: Bland föredrag som hållits vid veckomötena kan nämnas: Fredrika Runeberg, Bakgrunden till Runebergs fosterländska diktning, Zacharias Topelius' ungdom, Beethovens liv och musik, Hjalmar Procopés diktning, Vårdikter, Matilda Wrede, Biografi över Edith Södergran, Olof den Helige, Eugen Schauman, Pearl Buck och hennes mor, Himlaspelet och dess författare. Kyrkomålaren Mikael Toppelius, Aurore Karamsin, Lullu Woldstedt-Buch: Danmark. Spanska typer på kung Alfonso den XIII:s tid. En tysk författarinns resor i Amerika, Japan och Finland. En resa och vistelsen på den sköna ön Bali. Stillahavsöarna. Indien och Österlandet, Koloniernas betydelse för Europa. En resa i Syrien. Besök i Sverige och den gamla kulturstaden Sigtuna. Om Danmark. En färd med Finlands barn till Sverige. Våra marthabarn i Sverige. Den norska hjälpen till Finland. Boktryckeriets 300-årsjubileum. Undrandets problem. Planeter och kosmobiologi. Såsom vi varit i dag — —. Röde Orm av Frans G. Bengtson. Intelligensmätning. Milstolpar i vår historia. Nordiskt samarbete. Julen i Tyrgils stad. Om Martha-arbetet i Wiborg före kriget. Hangö under och efter evakueringen. Författarinnan Aina Cederbloms hjälpverksamhet i Finland. Till Finlands husmödrar. Hemkänslan i vår svenska lyrik. Hemmet en ljushärd. Auktoritet eller frihet. Om hemmet. Hemmets vecka — betydelse och stämning. Ljuspunkten hemmet. Vår inställning till tidens krav. Familjekunskap i skolan. Mors dag. Gamla julseder. Historik över Tölö marthakrets 40-åriga verksamhet. Nordens husmodersförbunds möte. Besök hos en rikssvensk martha i Sverige. En resa i Fjärrkarelen. Ett besök i Ekenäs. En färd till Äänislinna och fronten. Om krigarbyn i Borgå. Några glimtar från snabbevakueringen av Helsingfors sommaren 1941. Lövä sommarkoloni. Vårt försörjningsläge. Användning av nässlor och köksväxter. Om bakning. Olika jästpreparat i maten. Rätter av hirsgrön. Använd kokläda. Skötseln av elektriska ledningar i hemmet. Skovård. Julmaten 1941.

Referat: Helsingfors svenska Marthaförenings årsmöte. Marthakretsen Bikupans 25-årsfest. Marthakretsen Åttans 10-årsfest. Invigningen av Krigarbyn i Borgå. *Högläsning:* Natanael Beskow: För det dagliga livet. Fredrika Runeberg: Noveller. Selma Lagerlöf: Gösta Berlings saga. Kristuslegender. Morbacka blomster. Ett barns memoarer. Topelius biografi av Vasenius. Elsa v. Born: Skönhet och hjärta. August Strindberg: Ett halvt ark papper. Margit v. Willebrand-Hollmerus: Hedvig och Desirée. Tove Hedström: Finlands ungdom. Ester Lindén: Det är icke

lätt att vara barn. Gustaf Blomberg: Till Österland. Olof Enc-kell: Karelska skildringar. Rune Lindström: Ett spel om den väg som till himla bär. Carl Larsson: Ett hem åt solsidan. Dikter av Topelius, Tegengren, Procopé m. fl.

Diskussioner: Värdet av inbördes förtroende. Auktoritet eller frihet i barnuppfostran. Intelligensmätning bland barn. Ungdomen och krigets moral. Är det klokt att sluta skolarbetet redan i maj? Är det välbetänkt att sätta de yngre barnen i beredskapsarbetet? Dålig aptit hos barn. Aktuella tidsproblem. Vilken nytta och hjälp ha vi av serierätter? Användning av Rex-apparat. Isolakupans användning. Huru få den ransonerade gasen att förslå? Tvålkokning. Aktuella hushållsfrågor. *Följande teaterpjäser och sketcher ha uppförts:* Carl Snoilsky: Citron och nyponblom. Margit v. Willebrand-Hollmerus: Hedvig och Desirée. Natt i Kaisaniemi. När vi började. Påsk. Vivica Bargum: Objuden gäst. Stina Palmborg: Lille bror och storebror. Hedvig Neugén: Skilsmässa. Stor Erik och Storgårds-Lena. En timme i hushållsskolan. Rånet i trappuppgången. Nygifta. En kopp starkt kaffe. *Tablåer:* Vårt land, charad i tablåer. Torpflickan. Klocka ring fred. Julstjärnan. Tro, hopp och kärlek. Slumrande toner.

En uppskattad nyhet på mötena har varit den på ordf. fru Wessbergs initiativ startade »*Praktiska kvarten*» med rådgivning i aktuella hushålls- och beklädnadsfrågor. *Små råd och rön i hushållet* äro ständigt återkommande programnummer inom samtliga kretsar. Olika kristidsrecept och de av Finlands svenska Marthaförbund och Folkförsörjningsministeriet utgivna broschyrerna ha spritts inom kretsarna.

Bokringar finnas i Dagmarkretsen och Glimten. Kretsarna Glimten och Åttan ha egna bibliotek.

Samlingstillfällen.

Föreningens årsmöte hölls den 31 januari i Svenska privata Läroverket för flickor, Kyrkogatan 10. Föreningens ordförande, fru Aili Wessberg, hälsade alla varmt välkomna och framhöll föreningsverksamhetens betydelse också under tunga tider. Efter de sedvanliga årsmötesförhandlingarna framförde ordföranden för Finlands svenska Marthaförbund, fru Lisi Wahl, förbundets hälsning och tack för det gångna verksamhetsåret. Ett samkväm med program avslutade mötet.

Svenska dagen firades med en gemensam fest för alla svenskar i huvudstaden i Mässhallen, i vilken marthorna talrikt deltog.

Förutom julfester, Runebergsdagen och Nordens dag har Hemmets vecka firats inom några kretsar.

För att hedra föreningens ordförande, fru *Aili Wessberg*, med anledning av hennes 60-årsdag anordnades av alla kretsar gemensamt en fest i Hemvrån. Bikupan har firat sin 25-årsfest, Åttan sin 10-årsfest, Tölökretsen har firat en »*Norsk afton*», en »*Dansk afton*» och en »*Gubbafton*».

Kurser, demonstrationer och utställningar.

För att på bästa sätt kunna trygga näringsstandarden för hemmen under nu rådande kristider, har föreningen för att befrämja det praktiska kunnandet och bereda husmödrar tillfälle att taga del av nyaste rön angående val av födoämnen och olika tillredningssätt, upprepade gånger under året anordnat olika kurser. Att Marthas kurser blivit uppskattade bevisas av att dessa besökts av 787 personer. Flertalet äro deltagare utom Marthas led.

Trädgårdskurs.

Med tanke på betydelsen av att var och en som har tillfälle därtill bör försöka i så stor utsträckning som möjligt under kristiden skaffa sig matförråd från egen odling, anordnade föreningen i Elektricitetsverkets matsal, Lilla Robertsgatan 1, en trädgårdskurs kallad »Vinterns matförråd ur sommartäppan.» Kursen pågick under tiden 16—23 mars och besöktes av 116 deltagare. Programmet upptog: Jordens bearbetning och användning av ändamålsenliga redskap, föredrag med demonstration, föreståndarinnan *Elsa Bonsdorff*. Huru spara frön och ändå få rik skörd, föredrag av konsulent *Elisabeth Koch*. Potatisodling, föredrag av agronom *Elisabeth Beaurain*. Om jordens skötsel, gödsling och fuktbesparande åtgärder, föredrag av agrolog *Elis Westergård*. Bekämpandet av skadeinsekter i trädgården, föredrag av trädgårdslärarinnan *Marit Klockars*. Vilka slags grönsaker böra nu odlas? föredrag av konsulent *Elisabeth Koch*. Om kaninskötsel, föredrag av agronom *Elisabeth Beaurain*.

Demonstrationskurser i matlagning.

Huru användes paprika och skummjölkskräm? Undervisning här i gavs i Hemvrån den 6—8 maj. Föreningen hade lyckats engagera en husmor, hemma i Ungern, paprikans hemland, doktorinnan *Charlotta Lászlo* att demonstrera olika rätter med

paprika. Vid samma tillfälle gavs även anvisning om hur skummjölkskrämen användes. Denna undervisning meddelades av skolkökslärarinnan *Alli Jansson* och av fru *Ida Smeds*. Aptitretande rätter av skummjölkskräm — som avsmakades — hade dessutom tillretts av fruarna *Greta Bjurström* och *Arla Stude*.

»Bjuda till är hälften vunnet» benämndes en kurs, som anordnades i kristidsmatlagning och konservering i Elektricitetsverkets matsal under tiden 14—24 september. Kursprogrammet var rikt och omväxlande:

Hälsningsord, ordf. i Helsingfors svenska Marthaförening, fru *Aili Wessberg*.

Vårt nuvarande försörjningsläge, föredrag av fil. mag. *K. Sihvonen*.

Svamp på många sätt utan grädde och fett, demonstration av konsulent *Svea Enroth*.

Husmors vinterförråd I, demonstration av fru *Ida Smeds*.

Vi ha nypon, rönnbär, lingon och pumpa, demonstration av konsulent *Greta Lönnqvist*.

Huvudrätter av blomkål, kål och rotfrukter, demonstration av konsulent *Svea Enroth*.

Efterrätter av i dag, demonstration av konsulent *Greta Lönnqvist*.

Husmors vinterförråd II, demonstration av fru *Ida Smeds*.

Diskussion om förvaringsmetoder.

Smakliga rätter av salt fisk och potatis, demonstration av konsulent *Svea Enroth*.

Huru förebygga bristsjukdomar, föredrag av professor *G. v. Wendt*.

Kosten för sjuka i hemmet, demonstration av fru *Märta Schaudman*.

Om vi ha kaniner — — —, demonstration av skolkökslärarinnan *Tora Lindroos*.

Piff på maten, föredrag av konsulent *Svea Enroth*.

En repris av denna kurs gavs på begäran under tiden 19—29 oktober utöver det tidigare kursprogrammet. Vid detta tillfälle höll docent *Ole Eklund* ett föredrag med rubriken: Vår kroppshydda och kristiden. Dessa kurser besöktes sammanlagt av 231 deltagare.

Kurs i klädvård.

En kurs i klädvård anordnades ävenså i Elektricitetsverkets matsal under tiden 9—19 november. Programmet upptog:

Hälsningsord, ordf. i Helsingfors svenska Marthaförening, fru Aili Wessberg.

Nuvarande beklädnadssituation. Föredrag av en repr. för Folkförsörjningsministeriet.

Tillverkning av tygvantar. Undervisning av handarbetslärarinnan Gerda Sandberg.

Gör gamla strumpor användbara. Undervisning av handarbetslärarinnan Gerda Sandberg.

Omsyng av kläder. Undervisning av handarbetslärarinnan Asta Jansson.

Fläckuttagning. Ylle- och trikåtvätt. Undervisning av konsulent Greta Lönnqvist.

Huru pressa vi våra kläder? Undervisning av skräddarmästare Oskar Lindfors.

Vården av herrskjortor. Undervisning av handarbetslärarinnan Asta Jansson.

Lappning och stoppning på tyg och trikå. Undervisning av handarbetslärarinnan Birgit Palmgren.

Kristidsjulkappar. Undervisning av handarbetslärarinnan Gerda Sandberg.

Skovård. Undervisning av handarbetslärarinnan Asta Jansson.

Också fötterna måste skötas. Undervisning av fotspecialisten Eugenie Paulus.

Våra kläders vård. Undervisning av handarbetslärarinnan Birgit Palmgren.

Spara tvätt och tvätta rätt. Undervisning av hushållslärarinnan Maj-Lis Nyberg.

Hur unga mödrar löst problemet med småttingarnas kläder.

Kursen besöktes av 73 deltagare.

Kursledare har varit fru Ida Smeds.

»Praktisk kvart».

På initiativ av föreningens ordförande infördes under senaste termin en så kallad »Praktisk kvart» i kretsmötenas program. Denna avser att underlätta kretsordförandenas arbete med att anskaffa program till mötena och att hålla marthorna underkunniga om aktuella frågor rörande matlagning, bakning, konservering, klädvård m. m.

»Praktisk kvart» har hållits inalles 40 gånger under höstterminen av följande konsulenter och lärarinnor: Signe Bäckström, Svea Enroth, Greta Lönnqvist, Alli Jansson, Tora Lindroos, Birgit Palmgren, Gerda Sandberg, Ruth Schalin, Märta Schaudman, Gunvor Silander, Ida Smeds.

Instruktionsmöten för funktionärerna.

Den 3 december anordnades ett möte i Hemvrån för förenings styrelse och kretsarnas funktionärer. Inalles närvaro 35 personer. Till mötet hade inbjudits förbundets konsulent *Signe Bäckström*, som redogjorde för huru årsredogörelseblanketterna bära ifyllas. Då dessa blanketter äro avsedda för landsortsföreningar, var det önskvärt att få instruktioner i huru huvudstadsföreningen bäst kunde betjäna sig av dem.

Demonstrationsundervisning meddelad i kretsarna.

Undervisning i mönsterritning och tillklippning, i förfärdigande av förkläden av restbitar och i ändring av gamla kläder gavs av handarbetslärarinnan *Asta Jansson* i samtliga kretsar under vårterminen. Kretsen Glimten har under året inköpt 2 rexapparater för utlåning bland medlemmarna. Fröken *Alli Jansson* demonstrerade i kretsen användningen av rexapparat. Rätter av skummjölkskräm demonstrerades av fru *Greta Bjurström* i kretsen Åttan. Vantar av restgarn demonstrerades i Kottby kretsen av *E. Häggman*. Tillverkning av shoppingväskor demonstrerades i samma krets av *Lina Grönholm*.

Daglig rådgivning för allmänheten

har under året givits förutom vid kurser per telefon 36 244 av fru *Ida Smeds*. Många äro de förfrågningar som gjorts angående konservering, kristidsmatlagning, tvålkokning, användning av olika rengöringsmedel m. m.

Utställningar.

I samband med Påskmarknaden anordnades i Hemvrån en liten kristidsutställning under devisen »Försöka duger». Vid denna utställning visades prov på en del konserver, kaffe- och tesurrogat, kristidsbakverk, smörgåsar och maträtter. Fruarna *Märta Pontan*, *Inez Bremer*, *Arla Stude* och *Ida Smeds* tillredde det som utställdes.

Kristidsutställning i Folkets hus.

Denna utställning under tiden 17—20 april anordnades av Centralen för huslig ekonomi, till vilken Finlands svenska Marthaförbund är anslutet och dit sålunda även vår förening hör. Helsingfors svenska Marthaförening deltog verksamt i arrangeman-

gen, i det att ordf. fru *Wessberg* var ordf. i kommittén för den svenska festen och höll hälsningstalet vid denna fest, som anordnades i samband med utställningen. Föreningens sekreterare fru *Ida Smeds* var medlem i utställningskommittén och utförde 3 demonstrationer. Medlemmar från kretsarna tjänstgjorde som biljettförsäljare och dejourer.

Pristävlingar.

Kretsen Åttan har haft en tävling om förslag till kristidsbetonade snabbt tillredda och billiga »serierätter». Av 7 anonyma tävlingsförslag prisbelönades tre, som ansågos likvärdiga. Dessa recept voro: »Serierätter av morötter och rödbetor», »Rätter av 1 kg. rödbetor», »Serierätter av huvudkål». Prisen ha skänkts av den kretsmedlem, som föreslagit tävlingen.

Veckofröjden anordnade en tävlan om det bästa matreceptet för kristiden, och var priset för det bästa receptet ett kålhuvud från ordförandens trädgård.

Beredskapsarbetet.

Kriget fortsätter och våra undantagsförhållanden ställa stora krav på varje medborgare. Också den kvinnliga arbetskraften måste nu utnyttjas intensivare än någonsin tidigare i försvars-, produktions- och återuppbyggnadsarbetets tjänst. I dessa tecken har även Helsingfors marthornas beredskapsarbete inriktats. Föreningens ordförande fru *Aili Wessberg* har ända sedan krigets början på kommendering från Soldathemsföreningen deltagit i kantinarbetet i en av huvudstadens kaserner. Dessutom har hon varit verksam i arbetet för invalidernas väl vid krigssjukhusen. Flere marthor ha också direkt tjänat försvaret som sjuksköterskor på sjukhus och som aktiva lottor ute vid fronten samt vid gratis barnbespisning.

Även detta år ha varma västar och andra plagg för männen vid fronten tillverkats i Hemvrån under fruar *Maggie Dittmars* och *Marianne Lühous* ledning av såväl marthor som utomstående. Under fru *Sigrid Jörgensens* ledning ha varma vantar och tofflor förfärdigats för frontsoldater och invalider. Bristen på lämpligt material har bidragit till att antalet förfärdigade plagg är lägre än senaste år. En paketkommitté, bestående av Martha-medlemmar, har under fru *Aili Wessbergs* ledning samlats i Hemvrån alla tisdagar och avsänt paket till fronten. Följande mängder klädesplagg ha avsänts i Martha-paketen: 138

par strumpor, 140 par sydda vantar, 29 par stickade vantar, 13 halsdukar, 26 halsskydd, 6 huvudskydd, 26 par knävärmare, 8 magbindor, 26 sydda västar, 4 pappersvästar, 127 par tofflor, 8 par kalsonger, 40 par sulor. Förutom dessa klädesplagg ha paketen innehållit ficklampor och batterier, sackarin, tobak, snask, pennor, papper, vitaminpreparat, salvor för frostsador m. m. I varje paket har lagts en bok. Bl. a. läroböcker i olika språk som frontmännen uttalat önskemål om att få. Dessutom ha många bokpaket avhämtats direkte från Hemvrån. Inalles har avsänts 953 paket. Allt gåvor av Martha-kretsarna, enskilda medlemmar och utomstående samt från firmor och affärer. För dessa försändelser har föreningen fått mottaga många tack-samlhetsbevis. Ordförande i paketkommittén har varit fru *Signe Lindholm* från Dagkretsen.

Adoptivfamiljer.

I samtliga Marthakretsar ha nödställda familjer med barn omhändertagits — i en del fall t. o. m. flere per krets. Denna form av hjälpverksamhet fortgår. Närmare uppgifter meddelas när den avslutats.

Barnbespisning.

En värdefull insats i barnbespisningsarbetet har en del krets-marthor utfört. Fruarna *Erna Grönqvist* och *Elsa Mattsson* från Ringblomman ha deltagit i *Aina Cederbloms* verksamhet till förmån för hjälpbehövande Helsingforsbarn i den i Djurgården uppställda bespisningsbaracken. Också fröken *Mårta Rundström* från Hemgården har en tid tjänstgjort i baracken.

Talkoarbetet.

I talkoarbetet deltog många av föreningens medlemmar. Icke enbart i jordbruks- och skördearbete utan även som vedhuggare. Många medlemmar ha huggit sig till »Måttys», t. o. m. till 2 yxor.

Babyutstyrsrar för Moderskapshjälpen.

På uppmaning av Befolkningspolitiska förbundet startade Helsingfors svenska Marthaförening i likhet med övriga kvinnoorganisationer en insamling av linne- och bomullstyger från huvudstadens hem. Resultatet blev givande och materialet

omvandlades av flitiga martha-händer till babyutstyrslar för moderskapshjälpen. Utdelningen skedde genom stadens samtliga Rådgivningsstationer. Under fru *Sigrid Jörgensens* ledning uppordnades samtliga klädesplagg i paket. Inalles överlämnades c:a 600 paket, alla dekorativt emballerade i vitt papper med blått kors, likt Finlands flagga.

För krigshärjad svenskbygd.

Vad jag har kärt i mitt hem benämndes den utställning, som föreningen anordnade i Ateneum till förmån för krigshärjad svenskbygd under tiden 14 februari—1 mars. Vid öppningstillfället närvar fru Gerda Ryti och en talrik intresserad allmänhet. Programmet upptog först ett par musiknummer och sedan ett hälsningstal av fru *Aili Wessberg*. Hon betonade att utställningen kommit till i gemensam strävan för ett gemensamt mål i återuppbyggnadens tecken — all inkomst av utställningen skall tillfalla den krigshärjade svenskbygden. Fru *Wessberg* tackade alla dem som, trots de risker kriget medför, velat bidra till utställningsmaterial med minnen från sina hem. Att bidragen blivit så många visar bättre än några ord, framhöll fru *Wessberg*, att strävan verkligen är gemensam och målet allas. I arrangörernas tacksamhet inneslöt fru *Wessberg* jämväl doktor *Stjernschantz*, som ställt museets lokaler till disposition, samt den konstnärliga expertisen, utställningskommittén och alla som i en eller annan form bidragit till att skapa utställningen.

Om denna utställning skrev konstnär S. Tandefelt i Hbl. bl. a. »Marthornas utställning i Ateneum imponerar så snart man träder in i de stora salarna. Först tänker man på alla de goda hjärtan och villiga händer, som åstadkommit allt detta trots bristen på transportmedel. 800 föremål: möbler, konstverk, konst och kurios ha vänligen utlånats av sina ägare, vilkas käraste ägodelar de utgöra. Genom att arrangera utställningen på så bred bas ha marthorna, skulle man tro, fått till stånd en exposition, som bör kunna intressera envar. Konstvännen finner där måleri och skulptur som inte exponerats på mycket länge. Den kulturhistoriskt intresserade har gott tillfälle att finna sitt lystmäte. Konsthantverket är representerat av utsökta föremål i silver, guld, koppar och tenn, av gamla vackra möbler från vårt eget land, från Europa och andra världsdelar. Textilen företrädes av bland annat ett otal ryor i färger och mönster från olika tider och mattor från många av orientens länder, av oändligt tålmodigt utförda broderier av olika slag». — Arrangemangen för

utställningen handhades av en kommitte med fru *Maggie Dittmar* som ordförande. Fru *Marianne Luchou* sammanställde den digra katalogen upptagande 800 utställda föremål. Katalogen uppgjordes med ledning av ägarnas uppgifter om de olika föremålen. Utställningen besöktes av c:a 6.000 personer. Nettoinkomsten 85.000: — mk tillföll Svenska Folkpartiets insamling för krigshärjad svenskbygd.

Av Helsingfors svenska Marthaförening insamlade medel till förmån för Gränshjälpen har genom Kvinnornas beredskapsförbunds kommitté överlämnats t. v. 8.000: — mk. för inköp av kor till Hangöbygden.

Nationalhjälpen.

Insamlingen för Nationalhjälpen upptogs inom föreningen med stor förståelse. Tack vare medlemmarnas hjälpsamhet steg den med listor insamlade summan till 85.638: — mk. Dessutom anordnade föreningen två barnmatinéer i Bragehemmet till förmån för Nationalhjälpen. Vid dessa tillfällen uppfördes barnpjäserna Dockorna av *Margit von Willebrand-Hollmerus* och Guldslantarna av *Tove Hedström*.

Arrangemangen för teaterpjäserna handhades av en kommitté bestående av fruarna *Maggie Dittmar*, *Greta Bjurström*, *Tove Hedström* och *Elsa Sivén*. Inkomsten som överlämnades till Nationalhjälpen steg till c:a 7.000: — mk.

Jultjugufemman.

I den av Svenska Folkpartiet igångsatta insamlingen benämnd Jultjugufemman deltog föreningen. Även denna gång voro medlemmarna i kretsarna hjälpsamma som inkasserare. Inalles insamlades av föreningen 32.543: — mk.

Av inkomsten från Jultjugufemman tilldelade Svenska Folkpartiet Helsingfors svenska Marthaförening 5.000: — mk. för utdelning åt hjälpbehövande i samhället.

Marthahjälpen.

Genom Finlands svenska Marthaförbunds *Marthahjälp* kommo huvudstadens marthor i åtnjutande av ett välkommet livsmedelstillskott i form av potatis, rotfrukter och kål från marthaträdgårdar i Nyland och på Åland. 279 marthafamiljer, bestående av sammanlagt 785 personer, sattes i tillfälle att åt sig inlösa sammanlagt 9.818 kg. Samtliga marthakretsar ha uttalat sin

tacksamhet härför och Helsingfors svenska Marthaförening frambär härmed sitt tack till initiativtagarna inom förbundets styrelse och till konsulent *Signe Bäckström*, som välvilligt handhaft förmedlingen av det hela. Föreningens ordf. fru Aili Wessberg har genom Husmodern fört fram föreningens tack till givarna, där hon skriver:

Till marthorna i Nylands bygder och på Åland.

Huvudstadens marthor frambära härmed sitt varma tack till alla de marthor ute i den nyländska landsbygden och på Åland, vilka under höstens lopp räckt oss en hjälpande hand vid anskaffningen av rotfrukter och potatis. Den av förbundet startade »Marthahjälpen» blir genom Er beredvilliga medverkan ett nytt insegel på de band av samhörighet som knyter oss alla samman. Det blev en hälsning från hem till hem i påtaglig trösterik form.

Senaste vår frestades mången av oss här i Helsingfors att, med den gångna vinterns matanskaffningssvårigheter i minnet, hänga huvudet i tanken på att för oss inga möjligheter förefinns till odling av matnyttigheter i egen täppa. Då kom budskapet om den utlovade handräckningen från Ert håll. Vi skulle få åtminstone ett litet förråd att trygga oss till efter höstskördarna — sades det. Vi fick plötsligt en viss trygghetskänsla och det kändes kärt att tänka på, att i sommar mången marthamor borta på landet välvilligt skulle odla diverse goda ting också för våra tomma grytor. — Tack för det Ni alla!

Nu njuta vi sparsamt det goda vi fått utan köstående och köpslående och tycka, att ingen rotmos smakar bättre än den som härleder sitt ursprung ur en Marthatäppa. Och då vi nu i vår tur lämnat likvid för vad vi fått till förbundets »Marthahjälpen», går ju hjälpsamhetens utstrålningar vidare till nya hjälpbehövande. Hålla ut är tidens lösen. Det är hand i hand vi kan förverkliga våra föresatser om uthållighet. Ni ha på vackraste sätt visat väg för förståelsen och hjälpsamheten.

Mottag vår varma hälsning.

För Helsingfors svenska marthor

Aili Wessberg.

Biblioteket.

Biblioteket består nu av c:a 2.000 band. Överbibliotekarie har varit fru Marianne Fellmån. Kretsarnas bibliotekarier ha

varit: Lisi Forsman, Wivan Häll, Anna Lund, Martha Georgensen, Ragnhild Lindholm, Anna Johansson, Doris Köntti, Margit Isaksson, Toini Stenman, Elna Åberg, Olga Hällström, Doris Edelman.

Fonden »Mors minne».

Fondens medel stiga för närvarande till mk 8.229: 70 sedan mk 10.000: — år 1940 inbetalats på försvarslånet.

Gåvor.

Föreningen har genom fru Ragna Lundén fått emottaga livs-medelsförsändelser från Sverige. Dessa ha fördelats åt hjälp-behövande medlemmar inom kretsarna.

Inkomstkällor för föreningen.

Även detta år anordnades Marthas sedvanliga påskmarknad, för vilken också denna gång fru *Aili Wessberg* var ordförande. Ehuru påskmarknaden nu tilltogs i mindre skala än tidigare, blev behållningen god för föreningen. Alla kretsar hade även kommit sig till oväntat god behållning, ehuru man vid förberedelserna ansåg det vara svårt att i dessa materialbristens tider åstadkomma något. Resultatet av påskmarknaden visade vad intresse och god vilja kan åstadkomma.

Barnteater.

I januari anordnades Barnteater till förmån för föreningen. Vid detta tillfälle uppfördes barnpjäserna Dockorna av *Margit von Willebrand-Hollmerus* och Kungens krona samt ett ljuståg arrangerat av *Helène Rotkirch-Jacobson*. Verksamheten som arrangörer voro fruar Maggie Dittmar ordf., Karin Kihlman, Elsa Sivén och *Hélène Rotkirch-Jacobson*. Inkomsten steg till c:a 2.000 mark.

Under vårterminen anordnades en biografföreställning till förmån för föreningen. Filmen: Grönt guld förevisades på Kino för marthorna till nedsatt pris. Arrangemangen härför handhades av fruar *Greta Bjurström* och *Freydis Riska*.

Stipendier.

Under året ha inom kretsarna inalles utdelats 43 större eller mindre stipendier, in summa 10,600: — mk.

Kansliet.

Kansliet har varit inrymt i Hemvrån och skötts av ordföranden. Kartoteket har omhänderhafts av fru Natte Ruotzi, som även varit anställd som kanslibiträde.

Exkursioner och utfärder.

Exkursioner och utfärder har företagits till Arabia porslinsfabrik, Vattenledningsverket, Brunakärr koloniträdgård, Stads-trädgården och Tullbommen.

Utställningsbesök.

Föreningens utställning i Ateneum »Vad jag har kärt i mitt hem» och kristidsutställningen i Folkets hus besöktes av talrika marthor i grupper ur kretsarna.

Koloniträdgårdsverksamheten.

I en till årsberättelsen fogad rapport, skriven av fröken Hanna Hagbom, redogöres för arbetet inom Helsingfors marthornas koloniträdgård i Brunakärr.

Marthahemmet

inrymt i Arbetarskydds- och välfärdsmuseet, har enligt uppgift från museet under det gångna året besökts av 5.598 personer.

Representation.

Ordföranden fru *Aili Wessberg* representerade Helsingfors svenska Marthaförening vid Koloniträdgårdsförbundets årsmöte i Åbo. Föreningens ordförande är viceordförande i Fria Vården, medlem i Röda korsets råd, medlem av Nationalhjälpens styrelse, medlem i Svenska Folkpartiets kommitté för den krigshärjade svenskbygden samt i Befolkningspolitiska förbundets kommitté för anskaffning av babyutstyrslar. Ävenså var fru Wessberg ordförande i Kristidsutställningens festkommitté.

Viceordföranden fru *Greta Bjurström* representerade föreningen i kommittén för lantbruksklubbarna i Helsingfors och fru *Freydis Riska* i Kvinnornas Beredskapsförbund för Helsingfors och omnejd.

Styrelser, kommittéer och representanter.

Föreningens styrelse: *Aili Wessberg* ordförande, *Maggie Dittmar*, första viceordförande, *Greta Bjurström*, andra viceordförande. *Ann-Marie Blomstedt* kassör, *Ida Smeds* sekreterare, *Pian Pomoell* vicesekreterare. Övriga styrelsemedlemmar: *Sally Brander*, *Ruth Furstenborg*, *Tove Hedström*, *Irene Lindholm*, *Agneta Olin*, med *Solweig von Schoultz* som ersättare under höstterminen, *Märta Pontán*, *Edit Solin*, *Arla Stude*, *Ellen v. Weymarn*, *Margit v. Willebrand-Hollmerus*.

Bibliotekarie: *Marianne Fellman*, ekonom för Hemvrån: *Ines Madwig*.

Revisorer: direktör *Gideon Ahlgren* och fru *Rauha Alftan*, ersättare: fru *Mila Gustafsson*, fröken *Berta Sandman*.

Helsingfors svenska Marthaförenings representanter vid Finlands svenska Marthaförbunds års- och extra möten: *Maggie Dittmar*, *Vava Grönlund*, *Elsa Planting*, *Edit Solin*, *Ida Smeds* med *Greta Bjurström*, *Berta Fröjdman*, *Edith Lindgren*, *Märtha Pontán* och *Tove Hedström* som ersättare.

Kommittéer.

Kommittén för anordnande av studiekurser: *Aili Wessberg*, ordf., *Maggie Dittmar*, *Signe Bäckström*, *Ida Smeds*.

Kommittén för Hemvråns hyresfond: *Dolly Seidenschnur* ordf., *Elsa Planting*, *Carin Wasastjerna*, *Freydis Riska*.

Kommittén för Marthahemmets upprätthållande i Socialmuséet: *Aili Wessberg* ordf., *Signe Bäckström*, *Ida Smeds*.

Organisationskommittén för »Mors hjälp»: *Aili Wessberg*, *Greta Bjurström*, *Hulda Skogström*, och representanter från finska Martha.

Kommittén för utställningen: »Vad jag har kärt i mitt hem»: *Maggie Dittmar* ordf., *Elsa Planting*, *Dolly Seidenschnur*, *Ragni Cavén*, *Urda Ehrström*, *Greta Hackman*, *Hélène Rotkirch-Jacobson*, *Elin Nordman*, *Marianne Lüchou*.

Påskmarknadskommittén: ordf. *Aili Wessberg* jämte 4 medlemmar från varje krets.

Marthas koloniträdgårdsnämnd: Ordförande i koloniträdgårdsnämnden fru *Aili Wessberg*, första viceordf. fröken *Hanna Hagbom*, andra viceordf. *Axel Falck*, kassör *Hanna Hagbom*, sekreterare *Tyneyne Lindfors*, medlem *Elin Nyström*.

Kretsarnas valda representanter.

Bikupan: Karin Lindroos, Kerttu Ekholm, Else Starck, Etel Hagert, Aino Forsman, Ingegerd Ekman, Margareta Lönnqvist. Ersättare: Hulda Hartman, Olga Varelius, Hilma Lindberg.

Dagkretsen: Eva Parkkinen, Adele Tchalenko. Ersättare: Karin Mannerström,

Dagmarkretsen: Anna Nygren, Edith Lindgren, Dagmar Wennerström, Hanna Rosander, Svea Lindgren, Elsa Möller. Ersättare: Sylvia Hermansson, Edith Lundgren, Sylvi Kortman.

Fredriksberg: Aino Hinsberg, Edit Juselius, Elin Gummerus, Vivan Frank, Julia Andersson. Ersättare: A. Lesch, Sigrid Höckerstedt, Ada Kullberg, Helmi Andersson, Ida Lindman.

Glimten: Inez Behr, Elsa Donner, Karin Nyholm, Alma Sihvonen, Maggi Thesleff. Ersättare: Addi Nordström, Selma Selenius, Rut Strandberg, Mary Eklund, Laura Wilkman.

Hemgården: Saga Enroth, Lise Hedman, Hildur Josefsson, Doris Köntti, Aina Lindelöf, Karin Lindholm, Anna Nikander, Edith Silfver, Viola Skogström. Ersättare: Olga Engström, Olga Mattbäck, Karin Ullman.

Kottby: Anna Eriksson, Zaida Nisula, Margit Trogen, Gurli Lindroos. Ersättare: Jenny Kronholm, Irene Idström.

Munksnäs: Märtha Nordling, Lily Björling.

Ringblomman: Astrid Grönvall, Ester Andersson, Alina Sandell, Mathilda Hannunen, Vera Santamäki. Ersättare: Karin Ekman, Lilly Malm, Lea Ewarht, Hagar Westling, Dagmar Ekman.

Tölökretsen: Hulda Jansson, Hilda Nyman, Signe Bäckman, Edith Ström.

Veckofröjden: Mimmi Berglöf, Olga Berlin, Karin Ekman, Fanny Frisk, Hilma Fristedt, Dagmar Maukkonen, Ellen Jansson, Maja Sormunen. Ersättare: Fanny Åberg, Elin Asp.

Åttan: Fanny Gleisner, Jenny Roschier, Alexandra Johansson, Natalia Palenius, Lea Gustafsson. Ersättare: Betty Leyno, Wally Ekroth, Alma Strömberg, Karin Engström, Doris Edelmänn.

Hedersbevisningar och uppvaktningar.

Föreningens högt uppskattade ordförande fru Aili Wessberg uppvaktades på 60-årsdagen av föreningen och dess styrelse. Åt henne överlämnades en radio som gemensam gåva från alla kretsar. Intendent Vera Hjelt uppvaktades på sin 85-årsdag, fru Märtha Pontån på 50-årsdagen och ingenjör Sigmund Schalin likaså på 50-årsdagen.

Dödsfall.

Under året har föreningen genom döden förlorat många medlemmar, bland dem också doktorinnan *Lilly Weber*. Lilly Weber var en av pionjärerna i Martharörelsen. Ända från sekelskiftet och till för några år sedan stod hon som ledare för Tölökretsen. Hennes varma fosterlandskärlek och hennes kärlek till svenskt språk och svensk kultur tog sig uttryck i all hennes verksamhet och hennes insats i martha-arbetet blev av stor betydelse. Under några år var hon även viceordförande för Helsingfors Martha-förening. Fonden »Mors minne» omhuldade hon varmt. Stort är det tomrum hennes bortgång lämnat inom huvudstadens marthakår.

Övriga medlemmar som avlidit äro: Mathilda Ahlström, Urda Brakel, Emilia Gustafsson, Lydia Lindblom, Hilda Lindgren, Jenny Lindman, Mimmi Lindqvist, Lydia Nyholm, Ellen Paulig, Hanna Pettersson, Erika Rahm, Dagmar Sjölin, Hilma Tallberg, Mildred Westerlund.

Kretsarnas medlemsantal och verksamhet.

	Medlemsantal		Vecko-	Större	Antal
	1942	1941	mötenas antal	Före- drag o. fester	delta- gare
Bikupan	234	247	25	4	3 210
Dagkretsen	82	80	22	14	1 45
Dagmarkretsen	175	170	18	16	2 143
Fredriksbergskretsen	216	223	14	3	2 258
Glimten	141	126	27	27	3 201
Hemgården	261	264	21	10	1 50
Kottby-Martha	111	113	13	4	1 38
Munksnäs-Marthakrets	50	50	15	10	2 66
Ringblomman	150	147	21	16	1 80
Tölökretsen	148	169	20	20	4 230
Veckofröjden	216	235	26	6	3 286
Åttan	151	148	23	14	2 205

Kretsarna:

<i>Bikupan</i>	Ruth Furstenberg	Julia Heikkinen Gertrud Forsström Berta Fröjdman Hella Krook	Lisi Forsman	Greta Wickström
<i>Dagkretsen</i>	Irene Lindholm	Anna Nygren Edit Lindgren Rosa Smedberg	Signe Lindholm	Karin Mannerström
<i>Dagmarkretsen</i>	Märta Pontán		Ingrid Björkell Gertrud Fredriksson Minna Larsson	Dagmar Wennerström Ingrid Heikel Alma Falenius Göta Martin
<i>Fredriksbergskretsen</i>	Sally Brander			Sisse Bonsdorff
<i>Glimten</i>	Margit v. Willebrand- Hollmerus	Aino Johanson Inez Behr Inez Madvig Hulda Skogström	Eine Hartzell Kerstin Jurmala Lise Hedman Inga Sjöman Maiyli Trolle Zaida Nisula Lilly Björling	Ebba Rosenbröijer Viola Skogström Anna-Lisa Weckström
<i>Hemgården</i>	Ellen v. Weymarn	Zaida Grönstrand Hellen Wahlman Solveig v. Schoultz G. Fröding		Signe Adams
<i>Kottby-Martha</i>	Edith Solin	Ida Smeds Anna Rasmussen Signe Malmström Irene Landtman	Heddi Hoffström Emy Olin Ester Erenius Hulda Jonsson Hervor Roos	
<i>Munksnäs Marthakr.</i>	Agneta Olin	Sigrid Lybeck Karin Kihlman Ragnhild Hytönen Rauha Alftan	Linnéa Qvarnström Doris Edelman	Walborg Stead Agnes Esselström
<i>Ringblomman</i>	Arla Stude			
<i>Tölökretsen</i>	Tove Hedström			
<i>Veckofröjden</i>	Maggie Dittmar			
<i>Åttan</i>	Greta Bjurström			

Tablå över Helsingfors Svenska

Inkomster:

Saldo från år 1941		33.635: 72
Lyftat räntan å Sparbanksfonden		713: 75
Medlemsavgifter och frivilliga gåvor		14.275: —
<i>Anslag:</i>		
från Helsingfors Stadsfullmäktige	5.000: —	
» Svenska Kulturfonden	3.000: —	
» Utskännings A/B	2.500: —	10.500: —
<i>Gåvor, donationer & bidrag:</i>		
Dir. Backmans donationsmedel	11.800: 40	
från kurser, demonstr. m.m. (däribland medel fr. Centralstyrelsen)	20.600: 65	
från påskmarknad, biograf- och barnföreställ- ningar	19.049: 85	51.450: 90
Hemvråns hyresinkomster: av utomstående	525: —	
» » av kretsarna	5.640: —	6.165: —
Kretsarnas andel i vaktmästar. lön	2.115: —	
» » av kursarvode	600: —	2.715: —
Koloniträdgården: arrenden		4.441: 90
<i>Räntor:</i>		
å Sparbanksfonden	807: 70	
å Hemvråns hyresfond	2.555: 85	
å » ränta å försvarslånet	1.500: —	
å »Mors Minne» fonden, ränta å försvarslånet ...	500: —	
å » » » influtna medel & ränta .	3.223: 85	
å Sparkasseräkning N:o 2137	841: 55	
å »Mors Hjälp» Kapitalräkning N:o 80	16: 45	9.445: 40
		<u>Mk 133.342: 67</u>

Marthaförenings ekonomi år 1942.

Utgifter:

Utg. för kurser, demonstr. m.m.	20.440: 95
» » påskmarknad, biograf- och barnföreställn.	3.138: 10
Kanslistarvode	9.900: —
Hemvråns vaktmästarelön, förutom fri bostad	10.100: —
Allmänna omkostn. s.s. årsberättelse, tryckn.kostn., studiecirklar, bibliotek, kartotek, sekreterare, kassör, bitr. m.m.	12.135: —
Post, telefon, annonser, kanslitillbehör m.m.	4.012: 05
Uppvaktningar & resekostnader till förbundets extramöte 1942	4.093: 25
Medlemsavgift till Centralstyrelsen	2.400: —
Hemvråns hyra	15.664: —
Omkostn. s.s. belysning, gas, städning, tvätt m.m.	2.660: 45
Kretsarna: hyra för hemvrån	5.640: —
hyra för lokaler i staden	2.259: —
utdelade understöd ur »Mors Hjälp» medel	1.500: —
utdelade understöd ur föreningens medel	1.500: —
Koloniträdgården: arrenden m.m.	2.304: 70
Räntor: insatta å bankräkningar	8.587: 40
Saldo: kontant i kassa	2.369: 02
å Sparkasseräkning N:o 2137	24.283: 10
å »Mors Hjälp» Kapitalräkning N:o 80	355: 65
	27.007: 77

Mk 133.342: 67

Ställning den

Aktiva:

Kassa, kontant		2.369: 02
<i>Kapital- och Sparkasseräkningar:</i>		
Sparbanksfondens Sparkasseräkning N:o		
134994	20.809: 20	
Hemvråns Hyresfonds Sparkasseräkn. N:o		
183329	58.049: 90	
Hemvråns Hyresfonds Kapitalräkn. N:o 23520	10.656: 55	
N.F.B. Sparkasseräkning N:o 2137	24.283: 10	
»Mors Minne» fondens Sparkasseräkn. N:o 24425	8.229: 70	
»Mors Hjälp» Kapitalräkning N:o 80	355: 65	122.384: 10
Inventarier i Hemvrån		28.180: —
<i>Aktier & Värdepapper:</i>		
Hemvrån i O/Y Simonlinna	225.000: —	
2 st. Stockholms stads 1889 års obligationer .	370: —	
Statens 1939 års försvarslån (Mors minne fon-		
den)	10.000: —	
Statens 1939 års försvarslån (Hemvråns hyres-		
fond)	30.000: —	265.370: —
		<u>Mk 418.303: 12</u>

31 december 1942.

Passiva:

Fonder:

Sparbanksfonden	20.000: —	
Hemvårns hyresfond	98.540: 30	
»Mors Minne» fonden	18.229: 70	136.770: —

Kapitalbehållning:

Föreningens nettoförmögenhet		281.533: 12
------------------------------------	--	-------------

Mk 418.303: 12

Marthakoloniträdgården i Brunakärr 1942.

Rapport av *Hanna Hagbom*.

Den våta sommaren 1942 glömma kolonisterna icke. Från det fröna såatts i jorden flödade regnet dag efter dag. Visserligen spirade allt och växte så hastigt, att man för varje timme kunde skönja utvecklingen och en stor fördel var, att man ej behövde sörja för bevattningen, som är nog så tung i koloniträdgården. Men fukten blev småningom besvärande på det förra kärrområdet. Några större arbeten ha icke företagits detta år. Smärre reparationer på brunnar ha utförts.

Matnyttiga växter ha naturligtvis odlats i större mängd än tidigare; kanske till en del på blommors bekostnad. Bär fick man rikligt, men frukten saknades. Nya fruktträd ha tills vidare planterats i obetydligt antal. Blommor och bär kunde man nu, som tidigare, dela med sig åt invaliderna.

En utfärd till Hertonäs koloniträdgård företogs av Martha-kolonisterna en sommandag.

Arrendet av trädgårdsområdet med H:fors stad utgick den 1 okt. 1942 och förlängdes på en tid av 20 år framåt för en avgift av 30 p. per kv. meter. I anledning härav har på stadens försorg ny uppmätning av områdets trädgårdslotter företagits av Lantmäteristyrelsen.

En stuga har bytt ägare.

De svåra bombardemangen 25—28 augusti, då de små stugorna skakade, där man sökte skydd hos varandra eller kröp under sängar och soffor och sedan kunde plocka granatsplitter på täppor och gångar, verkade i sin mån, att trädgården hastigt avfolkades, tidigare på hösten än vanligt. Mörkläggningen gjorde sitt till, ty belysning saknades fullständigt.

Marthakolonins första student i Brunakärr, Kurt Salenius, avled i juli till stor sorg för oss alla.

Kolonisterna längta som en var efter freden för att i ro och trygghet få utföra sin andel av martha-arbetet för de egna, kära, små sommarhemmen.

Januari 1943.

